

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

МАР'ЯНОВА СВІТЛАНА СЕРГІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ПОСТАНОВЛЕННЯ ТА ПРОГОЛОШЕННЯ УХВАЛ СУДОМ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ

КПК України регламентує питання порядку постановлення та проголошення ухвали суду апеляційної інстанції за допомогою відсылної норми. Так, відповідно до ч. 2 ст. 418 КПК України рішення суду апеляційної інстанції ухвалюються, проголошуються, видаються, роз'яснюються або надсилаються учасникам судового провадження в порядку, передбаченому статтями 368-380 КПК України. Аналіз зазначених норм, свідчить про існування двох порядків постановлення ухвал суду апеляційної інстанції: з виходом до нарадчої кімнати і безпосередньо у судовому засіданні.

Як відомо, до ухвал, що постановляються в нарадчій кімнаті можна віднести всі підсумкові ухвали за наслідками апеляційного розгляду, ухвали щодо вирішення відводів, ухвали про призначення експертизи, тощо. Такий порядок передбачає необхідність обговорення питань, що складають підстави для ухвалення відповідного рішення, а також необхідність складання окремого офіційного документу – ухвали суду, з дотриманням всіх процесуальних вимог. Він гарантує суду апеляційної інстанції таємницю наради суддів як одного із найважливіших процесуальних засобів, що забезпечує ухвалення законного, обґрунтованого і справедливого судового рішення відповідно до внутрішнього переконання суддів і в точній відповідності із законом.

Верховний Суд у Постанові від 10.04.2019 р. зазначив, що таємниця наради суддів є одним із найважливіших принципів правосуддя, що служить гарантією об'єктивності, незалежності, безсторонності, неупередженості та справедливості суду. Відповідно до ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» суддя зобов'язаний не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, у тому числі таємницю нарадчої кімнати і закритого судового засідання. Суддя (суд), який вийшов до нарадчої кімнати для ухвалення судового рішення має право брати участь у інших судових засіданнях лише після його виходу з нарадчої кімнати для проголошення судового рішення. Порухення таємниці нарадчої кімнати є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону [1].

В цілому порядок постановлення ухвал в нарадчій кімнаті не викликає якихось істотних зауважень, тим не менше на деяких моментах слід зупинитися.

Так, КПК України не вимагає повного оформлення ухвали в нарадчій кімнаті, якщо її складання потребує значного часу (ч. 2 ст. 376 КПК України). В такому разі складається та оголошується лише резолютивна частина ухвали, яку зобов'язані підписати всі судді,

що входять до колегії суддів у даному кримінальному провадженні. Повний текст ухвали має бути складений не пізніше п'яти діб з дня оголошення резолютивної частини, а також оголошений учасникам судового розгляду. Про час оголошення повного тексту ухвали повинно бути зазначено у раніше складеній та оголошеній резолютивній частині. Такі ухвали не рідкість в практиці апеляційних судів.

Слід погодитись із Н.Р. Бобечко, який зазначає, що такий порядок складання та проголошення ухвали суду апеляційної та касаційної інстанцій значно знижує ефективність та виховно-попереджувальний вплив цього акту судового контролю [2, с. 392].

Складання повного тексту ухвали в нарадчій кімнаті, коли ще в пам'яті свіжі доводи сторін, викладені в судовому засіданні, колегіальне обговорення всіх питань сприяє ухваленню правосудного рішення, економить сили та час суддів, оскільки згодом їм не доведеться витрачати його на оформлення ухвали, узгодження її деталей. Оскільки за своїм обсягом ухвала апеляційного суду нерідко не поступається вироку, то на її виготовлення витрачається чимало часу. Тому вважаємо більш доцільним і ефективним виключити дію положення ч. 2 ст. 376 КПК України стосовно ухвалення і проголошення ухвал, якими завершується апеляційний розгляд. Для цього необхідно доповнити частину 2 ст. 418 КПК України наступним реченням: *«Не допускається складання і оголошення тільки резолютивної частини ухвал апеляційного суду, якими завершується апеляційний розгляд по суті»*.

При незгоді з судовим рішенням у цілому або в якійсь частині суддя, підписуючи рішення, має заявити іншим суддям, що він залишається при окремій думці. Окрема думка складається в нарадчій кімнаті. Оскільки процесуальний закон не встановлює її форми, то вона викладається довільно.

Аналіз окремих думок суддів апеляційних судів, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень свідчить, що вони висловлюються як при ухваленні підсумкових ухвал щодо перегляду судових рішень судів першої інстанції [3, 4], так і при перегляді ухвал слідчих суддів [5, 6], і навіть при розгляді подання про передання справи за підсудністю [7, 8]. Це свідчить про ефективність даного інституту, який забезпечує процесуальну незалежність суддів та ухвалення судового рішення за своїм внутрішнім переконанням.

Другий порядок постановлення та проголошення ухвал суду апеляційної інстанції стосується ухвал, що ухвалюються безпосередньо у залі судового засідання. До них належать ухвали про відкладення апеляційного розгляду, про порядок дослідження доказів апеляційним судом, про розгляд та вирішення деяких клопотань, тощо. Це зазвичай нескладні поточні процесуальні рішення, що не вимагає необхідності їх детального, тривалого обговорення та складання у вигляді окремого документу. Прийняття таких ухвал передуює обговорення судом підстав їх прийняття на місці (нарада суддів безпосередньо в залі) і вони оформлюються шляхом занесення до журналу судового засідання.

Згідно ч. 5 ст. 376 КПК України ухвали, постановлені в судовому засіданні, оголошуються негайно після їх постановлення. Як правило,

оголошення ухвал, постановлених без виходу до нарадчої кімнати, супроводжуються словами головуючого: «Суд порадившись на місці ухвалив...». В ухвалі, яку суд постановляє без виходу до нарадчої кімнати, мають бути зазначені висновок суду та мотиви, з яких суд дійшов такого висновку.

Якщо вести мову про категорію ухвал апеляційного суду, які ухвалює суддя-доповідач, то слід зазначити, що оскільки процедура їх ухвалення не передбачає судового засідання, то відповідно КПК України не передбачає процедури їх постановлення та проголошення. Вони ухвалюються суддею-доповідачем самостійно без участі учасників судового провадження, тобто в розпорядчому порядку, з дотриманням тих загальних правил щодо прийняття та оформлення судових рішень, з урахуванням особливостей передбачених КПК України щодо конкретної ухвали. Це стосується всіх ухвал на етапі відкриття апеляційного провадження та підготовки до апеляційного розгляду.

Проте на практиці етап підготовки до апеляційного розгляду фактично може не закінчитися, оскільки у випадках тривалого апеляційного розгляду, яких у вітчизняній практиці доволі багато, між судовими засіданнями можуть виникати питання, що вимагають вирішення, аналогічно як на етапі підготовки. Наприклад, клопотання про неможливість безпосередньої участі когось з обов'язкових учасників провадження та необхідності застосування відеоконференції. З огляду на ч. 2 ст. 336 КПК України питання про здійснення дистанційного судового провадження вирішується суд, якій ухвалює рішення за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи інших учасників кримінального провадження. Проте, таке питання по суті організаційне і вимагає завчасного вирішення задля своєчасної організації процедури дистанційного провадження, тому більш ефективним буде її вирішення суддею-доповідачем, керуючись ст. 401 КПК України.

Не вдаючись до істотних дискусій стосовно необхідності розгляду цього питання під час апеляційного розгляду, вважаємо що процедуру розгляду таких клопотань необхідно врегулювати. Враховуючи гостроту окреслених проблем та нагальну необхідність їх вирішення, вважаємо доцільним наділити саме суддю-доповідача повноваженнями щодо вирішення таких організаційних питань, оскільки колегія апеляційного суду своїм призначенням має розгляд апеляційних скарг по суті. Для цього пропонуємо доповнити ст. 401 КПК України частиною 5 наступного змісту: *«Інші клопотання учасників судового провадження, пов'язані із підготовкою до апеляційного розгляду, що були подані після закінчення підготовки до апеляційного розгляду до початку апеляційного розгляду, або між судовими засіданнями, можуть бути вирішені суддею-доповідачем в порядку, передбаченому цією статтею».*

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховного Суду від 10.04.2019 р., справа № 127/8831/14-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81329229>
2. Бобечко Н. Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2016. 498 с.

3. Окрема думка судді Волинського апеляційного суду від 16 червня 2022 року у справі № 161/6580/21. Провадження № 11-кп/802/233/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104861314>
4. Окрема думка судді Вінницького апеляційного суду до ухвали Вінницького апеляційного суду від 26.05.2022. Справа № 127/1444/19. Провадження № 11-кп/801/253/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104556253>
5. Окрема думка судді Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду до ухвали від 14.04.2020 у судовій справі № 991/24/20 (провадження № 11-cc/991/314/20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88778291>
6. Окрема думка судді апеляційного суду Одеської області на ухвалу від 8 жовтня 2018 року. Номер судового провадження: 11-cc/785/1585/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77174245>
7. Окрема думка судді Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду до ухвали від 14.06.2021 у судовій справі № 757/39375/19-к. (провадження № 11-п/991/12/21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97714957>
8. Окрема думка судді Івано-Франківського апеляційного суду до ухвали від 22 червня 2022 р. Номер судового провадження: 11-п/4808/52/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105103470>

Ключові слова: ухвала суду, апеляційне провадження, судові рішення, нарадча кімната, окрема думка.

Key words: court order, appellate proceedings, court decision, conference room, separate opinion.

МЕЛЬНИК АНДРІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

КІМЛІЧЕНКО ХРИСТИНА ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ЩОДО ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОСТУПОК

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 22.11.2018 р. [1], що вступив у силу 01.07.2020 р., Кримінальний процесуальний кодекс України було доповнено, зокрема, ст. 298² «Затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок», згідно ч. 1 якої уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні кримінального проступку, у випадках, передбачених пп. 1 і 2 ч. 1 ст. 208 КПК, та лише

Журавльов Олександр Геннадійович Перелік галузевих засад кримінального процесу.	333
Клепівоський Володимир Геннадійович Специфіка документування місця події в умовах воєнного стану.	335
Кузнецов Олександр Максимович Окремі чинники, які впливали на формування різних типів (форм) кримінального процесу.	337
Кузнецова Людмила Валентинівна Кримінальне процесуальне право: огляд досліджень щодо визначення поняття.	339
Лукашук Каріна Русланівна Повідомлення про підозру як інститут кримінального процесуального права.	341
Мар'янова Світлана Сергіївна Щодо вдосконалення порядку постановлення та проголошення ухвал судом апеляційної інстанції.	344
Мельник Андрій Валерійович, Кіміліченко Христина Юріївна Щодо затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок.	347
Насінник Микола Миколайович Щодо певних процесуальних змін українського законодавства у частині доказів та доказування у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану.	350
Панайотов Євген Олександрович До проблеми правового регулювання забезпечення розумних строків під час досудового розслідування в умовах дії воєнного стану.	352
Понурко Тарас Андрійович Співпраця України з Міжнародним кримінальним судом: проблемні питання та перспективи удосконалення взаємодії.	356
Пришєдько Олександр Леонідович Декриміналізація кримінального правопорушення як підстава для закриття кримінального провадження.	359
Скоковська Яна Петрівна Визначення меж касаційного розгляду з огляду на положення КПК України та судову практику.	361
Сліпенюк Тетяна Михайлівна Зловживання процесуальними повноваженнями щодо всебічного, повного та об'єктивного встановлення обставин кримінального провадження.	365
Торжинська Тетяна Вікторівна Загальні характеристики підстав перегляду рішень за нововиявленими або виключними обставинами.	368